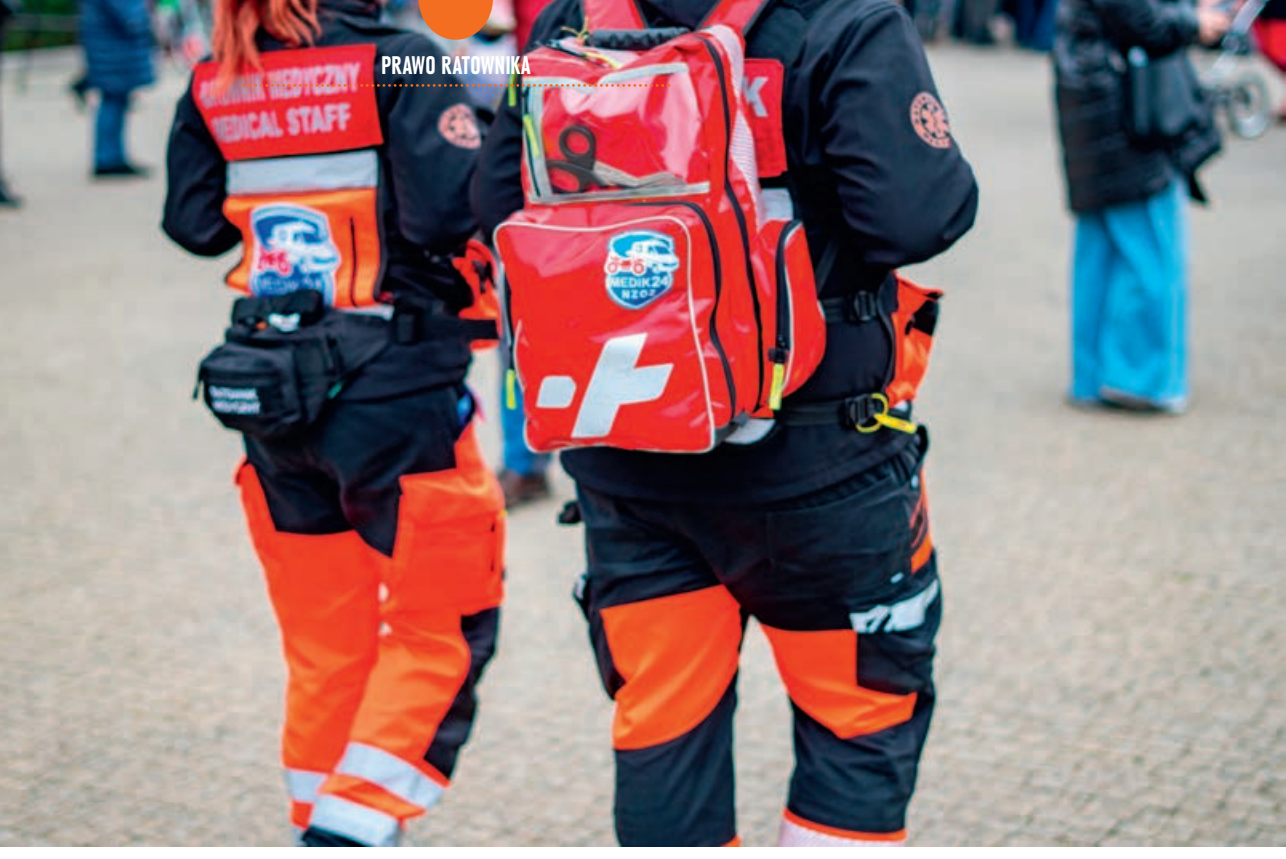

dr Małgorzata Paszkowska
Wydział Ochrony Zdrowia PANS w Jarosławiu, WSPR w Rzeszowie

Szczególna ochrona prawna ratownika medycznego

Praca recenzowana

Podstawy prawne

Wykonywanie zawodu ratownika medycznego reguluje *Ustawa z dnia 1 grudnia 2022 r. o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych* (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 339), w skrócie zwana u.z.r.m. Zgodnie z art. 37 tej ustawy ratownik medyczny podczas wykonywania czynności, o których mowa w art. 33 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1, 2, 4 i 5 przedmiotowej ustawy, oraz w związku z ich wykonywaniem korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w *Ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny*.

Specyficznym rodzajem ochrony w związku z wykonywanym zawodem jest ochrona prawnokarna uregulowana w *Kodeksie karnym*. Ochrona ta dotyczy funkcjonariuszy publicznych i charakteryzuje się:

1) zaostrzeniem odpowiedzialności karnej za przestępstwo popełnione wobec osoby, której przysługuje ochrona prawna należna funkcjonariuszowi publicznemu,

w porównaniu z odpowiedzialnością karną za to samo przestępstwo popełnione względem osoby, która z takiej ochrony nie korzysta;

2) odmiennym trybem ścigania – w przypadku przestępstw, w których pokrzywdzonym jest osoba korzystająca z ochrony należnej funkcjonariuszowi publicznemu, ściganie sprawcy takiego czynu odbywa się z urzędu (z oskarżenia publicznego). Nie jest natomiast wymagane złożenie wniosku o ściganie czy też prywatnego aktu oskarżenia.

W wyniku nowelizacji *Kodeksu karnego* z 2025 roku, która weszła w życie 2 stycznia 2026 roku, wprowadzono w nim m.in. zaostrzenie odpowiedzialności za naruszenie nietykalności cielesnej osób pełniących funkcje publiczne i ratujących życie innych.

Czy ratownik medyczny to funkcjonariusz publiczny?

Pojęcie funkcjonariusza publicznego od lat jest określone w art. 115 § 13 *Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny*. Zgodnie z tym przepisem funkcjonariuszem publicznym jest:

1. prezydent Rzeczypospolitej Polskiej;
2. poseł, senator, radny, poseł do Parlamentu Europejskiego;
3. sędzia, ławnik, prokurator, funkcjonariusz finansowego organu postępowania przygotowawczego lub organu nadrzędnego nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, notariusz, komornik, kurator sądowy, syndyk, nadzorca sądowy i zarządca, osoba orzekająca w organach dyscyplinarnych działających na podstawie ustawy;
4. osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba w zakresie, w którym uprawniona jest do wydawania decyzji administracyjnych;
5. osoba będąca pracownikiem organu kontroli państwowej lub organu kontroli samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe;
6. osoba zajmująca kierownicze stanowisko w innej instytucji państwowej;
7. funkcjonariusz organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa publicznego albo funkcjonariusz Służby Więziennej;
8. osoba pełniąca czynną służbę wojskową, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie;
9. pracownik międzynarodowego trybunału karnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe;
10. inspektor Inspekcji Wodnej.

Podkreślić należy, że ratownik medyczny nie jest wskazany w przytaczanym przepisie i dlatego nie jest funkcjonariuszem publicznym, a jedynie korzysta z ochrony przysługującej funkcjonariuszowi pu- ▷

Title
Special legal protection for paramedics

Streszczenie
Coraz poważniejszym problemem dla ratowników medycznych staje się agresja słowna i/lub fizyczna, z którą coraz częściej spotykają się w trakcie udzielania pomocy medycznej. Choć ratownik medyczny nie jest funkcjonariuszem publicznym, to w określonych prawem sytuacjach przysługuje mu szczególna ochrona prawna – właśnie taka jak funkcjonariuszowi publicznemu. Ochrona ta wiąże się z wyższą karalnością dla sprawcy przestępstwa popełnionego przeciwko ratownikowi medycznemu oraz z prowadzeniem sprawy z oskarżenia publicznego, jednak dotyczy wyłącznie konkretnych przestępstw określonych w *Kodeksie karnym*. Celem artykułu jest przedstawienie regulacji prawnych związanych ze szczególną ochroną prawną ratowników medycznych po zmianach *Kodeksu karnego* w 2025 roku.

Słowa kluczowe
ochrona, funkcjonariusz publiczny, *Kodeks karny*, przestępstwo, sankcja

Summary
An increasingly serious problem for paramedics is verbal and/or physical aggression, which is more and more often encountered by them while providing medical care. Paramedics are not public officers, but in certain situations, they are entitled to special legal protection, just like public officers. The protection is related to higher penalty for the perpetrator of a crime against a paramedic and the possibility of public prosecution. However, this applies only to specific crimes defined in the Penal Code. The aim of this article is to present legal regulations regarding special legal protection for paramedics following the amendments to the Penal Code introduced in 2025.

Keywords
protection, public officer, Penal Code, crime, sanction

blicznemu w określonych przepisami wypadkach. Niektóre grupy zawodowe, w tym ratownicy medyczni i pielęgniarki, mimo że nie są funkcjonariuszami publicznymi w rozumieniu *Kodeksu karnego*, korzystają z ochrony prawnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym na podstawie szczególnych przepisów zawartych w ich pragmatykach (ustawach) zawodowych.

Funkcjonariusz publiczny, a w praktyce wykonywanie przez niego swojej funkcji, jest chronione przez przepisy *Kodeksu karnego*, zawarte w rozdziale XXIX, obejmującym przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego. Chodzi tutaj przede wszystkim o przestępstwa: naruszenia nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego (art. 222 k.k.), czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego (art. 223 k.k.) oraz znieważenia funkcjonariusza publicznego (art. 226 k.k.).

***Ustawa z dnia 7 listopada 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks wykroczeń oraz ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (Dz.U. z 2025 r., poz. 1818) wprowadziła zmiany w art. 222 i 223 *Kodeksu karnego*. Zmiany te obowiązują od 2 stycznia 2026 roku i mają na celu zwiększenie ochrony funkcjonariuszy publicznych oraz osób, które – choć nie mają formalnego statusu funkcjonariusza – narażają swoje zdrowie i życie w celu ochrony porządku publicznego lub ratowania innych ludzi bądź też w trakcie udzielania świadczeń zdrowotnych. Nowelizacja ta ma na celu wzmocnienie ochrony karnej m.in. ratowników medycznych.**

Czynności zawodowe objęte ochroną prawnokarną

Ratownik medyczny jest chroniony prawem jak funkcjonariusz publiczny tylko podczas wykonywania określonych ustawowo czynności zawodowych. Dotyczy to czynności określonych w art. 33 ust. 1 u.z.r.m., czyli:

1) udzielania świadczeń zdrowotnych, w tym medycznych czynności ratunkowych w rozumieniu art. 3 pkt 4 *Ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym* (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 91), udzielanych samodzielnie lub na zlecenie lekarza;
2) zabezpieczania osób znajdujących się w miejscu zdarzenia oraz podejmowania działań zapobiegających zwiększeniu się liczby osób w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego;
3) transportowania osób w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego;
4) udzielania wsparcia psychicznego w sytuacji powodującej stan nagłego zagrożenia zdrowotnego;
5) stwierdzania zgonu, do którego doszło podczas akcji medycznej.

Ponadto zakres ochrony prawnokarnej obejmuje czynności uważane ustawowo za wykonywanie zawodu ratownika medycznego, określone w art. 33 ust. 2 pkt 1, 2, 4, 5, takie jak:

1) nauczanie zawodu ratownika medycznego oraz wykonywanie pracy na rzecz doskonalenia zawodowego ratowników medycznych i dyspozytorów medycznych;
2) organizowanie i prowadzenie zajęć z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy, medycznych czynności ratunkowych oraz pierwszej pomocy w rozumieniu *Ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym*;

3) kierowanie:
   a) ratownikami medycznymi,
   b) dyspozytorami medycznymi;
4) zatrudnienie lub pełnienie służby na stanowiskach administracyjnych, na których wykonuje się czynności związane z przygotowywaniem i organizowaniem świadczeń zdrowotnych w zakresie ratownictwa medycznego lub z nadzorem nad ich udzielaniem.

Należy podkreślić, że ratownik medyczny tylko podczas wykonywania wymienionych czynności zawodowych oraz w związku z ich wykonywaniem korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych. Ochronę tę reguluje *Kodeks karny* będący podstawową ustawą dla prawa karnego w Polsce.

Choć ratownik medyczny nie jest funkcjonariuszem publicznym, to korzysta z ochrony przysługującej funkcjonariuszowi publicznemu w określonych przepisami wypadkach.

Elementy prawa karnego

Kodeks karny określa katalog przestępstw i grożących za nie kar. Odpowiedzialność karna oznacza powinność danego podmiotu do ponoszenia ujemnych konsekwencji (w postaci sankcji karnej) za przypisany mu czyn. Obejmuje ona, według dominującego w doktrynie prawniczej stanowiska, odpowiedzialność za przestępstwa oraz za wykroczenia. Zgodnie z art. 1 *Kodeksu karnego* odpowiedzialności karnej podlega tylko ten, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary określonej w ustawie obowiązującej w czasie popełnienia tego czynu. Sprawca czynu zabronionego nie dopuszcza się przestępstwa, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu. Przestępstwo to czyn zawiniony (tj. działanie lub zaniechanie działania), który jest społecznie szkodliwy w stopniu większym niż znikomy i jest zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Czynem zabronionym jest zachowanie o znamionach określonych w ustawie karnej. Czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma, nie jest przestępstwem. Przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego lub zagrożonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia.

Czyn zabroniony zostaje popełniony umyślnie, jeżeli sprawca ma zamiar jego popełnienia, czyli wtedy, gdy chce go popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia, godzi się na to. Czyn zabroniony może też zostać popełniony nieumyślnie. Dzieje się tak, gdy sprawca, nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia go jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu przewidywał albo mógł przewidzieć.

Czyn zabroniony uważa się za popełniony w czasie, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był zobowiązany. Czyn zabroniony uważa się za popełniony w miejscu, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był zobowiązany, albo gdzie skutek stanowiący znamię czynu zabronionego nastąpił lub według zamiaru sprawcy miał nastąpić. Na zasadach określonych w *Kodeksie karnym* odpowiada zasadniczo ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu 17. roku życia.

Przestępstwa mogą być ścigane z oskarżenia publicznego lub prywatnego. Przestępstwa publicznoskargowe są ścigane przez wyspecjalizowane organy państwowe, tzn. głównie przez prokuraturę i policję. Ściganie przestępstw wnioskowych jest zależne od woli pokrzywdzonego.

Kodeks karny przewiduje następujące rodzaje kar:

1) grzywna,
2) ograniczenie wolności,
3) pozbawienie wolności,
4) dożywotnie pozbawienie wolności (art. 32 k.k.).

Istotą kary grzywny jest zadanie sprawcy dolegliwości polegającej na uszczupleniu jego majątku. Kara grzywny występuje w *Kodeksie karnym* w różnych formach – jako kara wymierzana samoistnie bądź kumulatywnie z karą pozbawienia wolności orzeczoną bez warunkowego zawieszenia lub z warunkowym zawieszeniem. Grzywnę wymierza się w stawkach dziennych, określając liczbę stawek oraz wysokość jednej stawki; jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, najniższa liczba stawek wynosi 10, zaś najwyższa 540. Ustalając stawkę dzienną, sąd bierze pod uwagę dochody sprawcy, jego warunki osobiste, rodzinne, stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe; stawka dzienna nie może być niższa niż 10 zł ani też przekraczać 2 tys. złotych.

Kara ograniczenia wolności polega na:

1) obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne,
2) potrąceniu od 10% do 25% wynagrodzenia za pracę w stosunku miesięcznym na cel społeczny wskazany przez sąd.

Nieodpłatna, kontrolowana praca na cele społeczne jest wykonywana w wymiarze od 20 do 40 godzin w stosunku miesięcznym. Potrącenie wynagrodzenia za pracę może być orzeczone wobec osoby zatrudnionej; w okresie, na jaki zostało orzeczone potrącenie, skazany nie może rozwiązać bez zgody sądu stosunku pracy. Kara ograniczenia wolności trwa najkrócej miesiąc, a najdłużej 2 lata; wymierza się ją w miesiącach i latach. Kara pozbawienia wolności trwa najkrócej miesiąc, a najdłużej 30 lat; wymierza się ją w miesiącach i latach.

Naruszenie nietykalności cielesnej ratownika medycznego

Naruszenie nietykalności cielesnej to sytuacje, w których doszło do każdego bezprawnego dotknięcia innej osoby, np. ratownika medycznego, lub do innego krzywdzącego kontaktu fizycznego. Sprawca, np. pacjent lub jego rodzina czy sąsiad, musi działać z zamiarem wyrządzenia krzywdy. Przykłady naruszenia nietykalności cielesnej to: dotykanie, uderzenie dłonią, szarpnięcie za ubranie, szarpnięcia za włosy, kopnięcie, ukłucie, oblanie cieczą i oplucie. Do naruszenia nietykalności cielesnej dochodzi w wyniku uderzenia lub innego oddziaływania na ciało funkcjonariusza publicznego (np. popchnięcia, oblania wodą), które nie powoduje skutków dla zdrowia pokrzywdzonego.

Zgodnie z art. 222 k.k. (naruszenia nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego) „kto narusza nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3. Jeżeli czyn (…) wywołało niewłaściwe zachowanie się funkcjonariusza lub osoby do pomocy mu przybranej, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia".

W wyniku nowelizacji *Kodeksu karnego* z 2025 roku wprowadzono zaostrzenie odpowiedzialności za naruszenie nietykalności cielesnej osób pełniących funkcje publiczne i ratujących życie innych. Jeżeli bowiem czyn naraża pokrzywdzonego na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, sprawca podlega karze od 3 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności (art. 222 § 1a k.k.). Ponadto na wniosek pokrzywdzonego sąd orzeka podanie wyroku skazującego do publicznej wiadomości.

Dla porównania – za naruszenie nietykalności osoby niebędącej funkcjonariuszem publicznym/niemającej prawa do takiej ochrony sprawcy grozi niższa kara. Zgodnie bowiem z art. 217 *Kodeksu karnego* ten, kto uderza człowieka lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Czynna napaść na ratownika medycznego

Przez pojęcie czynnej napaści rozumie się energiczne, intensywne, zaczepne wystąpienie sprawcy przeciw funkcjonariuszowi publicznemu z zastosowaniem przemocy, a więc coś więcej niż naruszenie nietykalności cielesnej. **Czynna napaść obejmuje wszelkie działania podjęte w celu wyrządzenia krzywdy fizycznej, choćby cel ten nie został osiągnięty.**

Zgodnie z art. 223 k.k. (czynna napaść na funkcjonariusza publicznego) „kto, działając wspólnie i w porozumieniu z inną osobą lub używając broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego, dopuszcza się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10".

Aby działanie sprawcy, np. pacjenta, wypełniało znamiona przestępstwa z art. 223 k.k., czynna napaść musi być dokonana przez sprawcę wspólnie i w porozumieniu z inną osobą (czyli muszą w niej brać udział co najmniej dwie osoby) lub być dokonana przy użyciu broni palnej, noża bądź podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego. Za narzędzie niebezpieczne uznać można np. skalpel lub inne narzędzie chirurgiczne o ostrym zakończeniu.

„Jeżeli w wyniku czynnej napaści nastąpił skutek w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15". Przedmiotem ochrony jest tutaj, podobnie jak w przypadku art. 222, życie i zdrowie funkcjonariusza publicznego, z tą różnicą, że art. 223 ma chronić przed zamachem o poważniejszym charakterze, jakim jest czynna napaść. Po ostatniej nowelizacji *Kodeksu karnego* na wniosek pokrzywdzonego sąd orzeka podanie wyroku skazującego do publicznej wiadomości.

W nowelizacji *Kodeksu karnego*, która weszła w życie 2 stycznia 2026 roku, m.in. zaostrzono odpowiedzialność za naruszenie nietykalności cielesnej osób pełniących funkcje publiczne i ratujących życie innych.

Znieważenie ratownika medycznego

Przez zniewagę należy rozumieć takie zachowanie sprawcy, które polega na wyrażeniu ujemnej oceny zachowania w stosunku do osoby, względem której jest ona kierowana. Do znieważenia funkcjonariusza publicznego dochodzi wówczas, gdy mamy do czynienia z ubliżaniem lub zachowaniem obraźliwym w stosunku do osoby, w godność której jest ono wymierzone. Najczęściej zachowania takie przybierają postać słownych wyzwisk i obelg, ale mogą też być dokonane za pomocą określonego gestu, przy czym o uznaniu określonego zachowania za zniewagę decydują przede wszystkim ogólnie przyjęte normy obyczajowe, zgodnie z którymi określone gesty czy słowa uznaje się za obraźliwe. W literaturze przeważa pogląd, że znieważenie funkcjonariusza publicznego jest przestępstwem bezskutkowym, tj. nie wymaga nawet doznania przez adresata poczucia poniżenia. Dla ustalenia, czy określone zachowanie sprawcy ma charakter znieważający, decydujące znaczenie mają kryteria obiektywne. W orzecznictwie podkreśla się, że przewidując karalność znieważenia, prawo karne chroni godność pojmowaną w sposób zobiektywizowany, określony przez powszechnie przyjęte normy kulturowo-obyczajowe.

Zgodnie z art. 226 k.k. (znieważenie funkcjonariusza) „kto znieważa funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przy-

Ratownik medyczny jest chroniony prawem jak funkcjonariusz publiczny tylko podczas wykonywania określonych ustawowo czynności zawodowych.

- braną podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku". Jeżeli czyn wywołało niewłaściwe zachowanie się funkcjonariusza lub osoby do pomocy mu przybranej, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia. Przepis ten w ostatnim czasie się nie zmienił.

Podsumowanie

Poważnym problemem branżowym staje się bezpieczeństwo ratowników medycznych. W 2025 roku na skutek wielu napaści na ratowników medycznych państwo polskie wprowadziło kilka nowych/dodatkowych regulacji prawnych mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa pracy ratowników medycznych. Nowe regulacje prawne są zawarte m.in. w *Ustawie z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym* i dotyczą przede wszystkim członków zespołów ratownictwa medycznego (por. *Ustawa z dnia 24 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym oraz niektórych innych ustaw*). W szczególności dysponent zespołów ratownictwa medycznego jest obecnie zobowiązany do przeszkolenia wszystkich jego członków w zakresie samoobrony oraz technik deeskalacyjnych nie rzadziej niż raz na 5 lat. Ponadto dysponent ZRM-ów ma obowiązek zapewnić ich członkom dostęp do wsparcia psychologicznego udzielanego przez psychologa, który spełnia określone prawem wymagania.

Jednym z elementów systemowej ochrony personelu medycznego jest ochrona prawnokarna. W 2025 roku zmieniono także *Kodeks karny* w zakresie ochrony funkcjonariuszy publicznych. Generalnie przyznanie ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariusza publicznego oznacza, że ratownicy medyczni w sytuacjach wskazanych w ustawie podlegają ochronie prawnej przewidzianej dla funkcjonariusza publicznego, a przestępstwa popełnione na szkodę funkcjonariusza publicznego są ścigane z oskarżenia publicznego (a nie z prywatnego, czyli na własny wniosek osoby pokrzywdzonej). Szczegółowość ochrony wyraża się w kwalifikowanej (zaostrzonej) odpowiedzialności karnej sprawcy niektórych przestępstw. Będące skutkiem nowelizacji *Kodeksu karnego* zwiększenie sankcji karnych powinno działać prewencyjnie na potencjalnych sprawców przestępstw przeciwko ratownikom medycznym. Efektywność ich ochrony prawnokarnej będzie jednak związana również z wprowadzeniem skutecznych procedur zgłaszania przestępstw popełnianych wobec ratowników medycznych w podmiotach leczniczych, a także z reakcją na nie ze strony oskarżycieli publicznych. ❑

Piśmiennictwo

1. *Ustawa z dnia 1 grudnia 2022 r. o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych* (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 339).
2. *Ustawa z dnia 7 listopada 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks wykroczeń oraz ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (Dz.U. z 2025 r., poz. 1818).
3. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 383).
4. Paszkowska M.: *Wykonywanie zawodu ratownika medycznego w świetle ustawy o zawodzie ratownika medycznego i samorządzie ratowników medycznych*. Wydawnictwo Difin, 2023.
5. Grześkowiak A., Wiak K. (red.): *Kodeks karny. Komentarz*. C.H. Beck, 2026.
6. Kulesza J. (red.): *Kodeks karny. Komentarz*. Wolters Kluwer, 2025.
7. Filar M. (red.): *Kodeks karny. Komentarz*. Wolters Kluwer, 2016.